“Ҡара төндөң яҡты йондоҙо”

Мифтахетдин Аҡмулла

РЕБУС

,

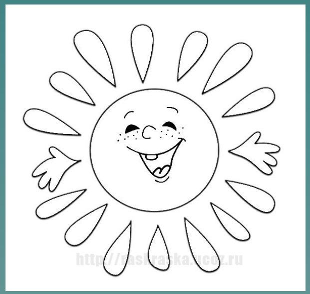

,,,

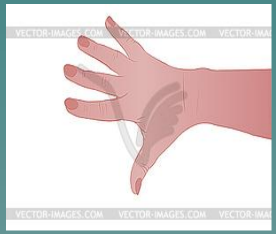

М=К

2,4

Мифтахетдин Аҡмулла
(1831-1895)

1. .Ай,Аҡмулла, Аҡмулла,
халыҡ күргән хаҡ мулла,
Яйыҡ буйла, Дим буйла
халҡын яҙмышын уйла” .Ҡәҙим Аралбай.

2.Эй, Аҡмулла, Аҡмулла,
Сәсән телле бер мулла.
Яһилға һин дау мулла,
Халҡыңа һин аҡ мулла.
Ф.Рәхимғолова

Һүҙлек эше.

- ***Мәғрифәт**-ғәрәп теленән ингән һүҙ-аң-белем,культура.*
- ***Мәғрифәтсе**-аң-белем таратыусы-просветитель.*

Сығыштар:

- М.Аҡмулланың сығышы,ата-әсәһе.
- Аҡмулланың бала һәм үҫмер сағы; мәҙрәсәлә уҡыған осоро.
- Аҡмулла халыҡ араһында
- Аҡмулланың автобиографик әҫәрҙәре.
- Аҡмулла исемен мәңгелләштереү.

- М.Камалетдин улы Аҡмулланың тормош юлы, биография шаҡтай ҡатмарлы. Ул 1831 йылдың 14 декабрендә (яңы стиль - 26) Үҙ әсәһе Бибиөммөгөлсөм бик йәшләй үлеп киткәс, Аҡмуллаға бөтә ауырлыҡтарҙы күрергә тура килә.

- Мифтахитдин бәләкәйҙән бик шуҡ, тиктормаҫ, тынғыһыҙ бала булып үҫә. Әсәһе үлгәс,үгәй әсәһенең һәм өлкән ағаларының йәберләүен,һыйҙырмауҙарын да кисерә. Уның шуҡлығы ҡайһы ваҡытта эш боҙоуға ла килтерә. Ошо хаҡта ул яҙып китә:”оятымдан ҡара яндым хатта” тип.Был ваҡиғаларҙан һуң ҡышҡы һыуыҡта,мәҙрәсәнән ҡасып,тирмәндә йәшенгән һәм ошонда ҡолаҡтарын туңдыра.Аяғ бармаҡтарын да өшөтә.
- Башланғыс белемде ул үҙенең тыуған ауылында, ә унан һуң күрше ауылда Лоҡман тигән башҡорт муллаһынан ала. Мәнәүезтамаҡ һәм Әнәс мәҙрәсәләрендә уҡый. 1850 йылдар уртаһында Стәрлебаш мәҙрәсәһендә бер аҙ белем ала, билдәле суфый шағир Шәмсетдин Зәкиҙең шәкерте була
- Эҙләнеүсән,тынғыһыҙ Мифтахетдин был мәҙрәсәне лә ҡалдыра,тәүҙә Ырымбур яҡтарына бара,шунан Троицк мәҙрәсәһенә килеп уҡый башлай.Үҙ аллы фарсы,ғәрәп телдәрен өйрәнә,Көнсығыш әҙәбиәте менән ҡыҙыҡһына

Миәкә районының Туҡһанбай ауылы

Атаһы –Камалетдин

Әсәһе-

Бибиөммөгөлсөм

Атаһында уҡый-Ябалаҡтамаҡ –Мәнәүезтамаҡ-Әнәс-Стәрлебаш мәҙрәсәһендә уҡый

Стәрлебаш мәҙрәсәһендәге таҡтаташ

- 1850 йылдарҙа тыуған ауылына ҡайтып, кәләш алып, бер аҙ ваҡыт ата йортонда йәшәй.Әммә, бәхетһеҙлеккә ҡаршы, йәмәғәте йәшләй генә вафат булып ҡала. Мифтахетдин ,шул сәбәпле булһа кәрәк,ауылда төпләнеп ҡала алмай. 1850 йылдың аҙағында, атаһы өйҙә юҡ саҡта атын,тунын рөхсәтһеҙ алып,ил гиҙеп сығып китә

Аҡмулла-уҡытыусы,шағир,балта оҫтаһы.

Илгизәр шағир

- .1895йылдың 8октябрендә Аҡмулла Миәс ҡалаһы эргәһендә төн үткәреү өсөн туҡтала.Шул ерҙә байҙар яллаған кешеләр тарафынан үлтерелә.М.Аҡмулланың тынғыһыҙ ғүмере шулай өҙөлә.Уны Миәс ҡалаһындағы мосолмандар зыяратына күмәләр.

Миәс ҡалаһының мосолмандар зыяратында ерләнә

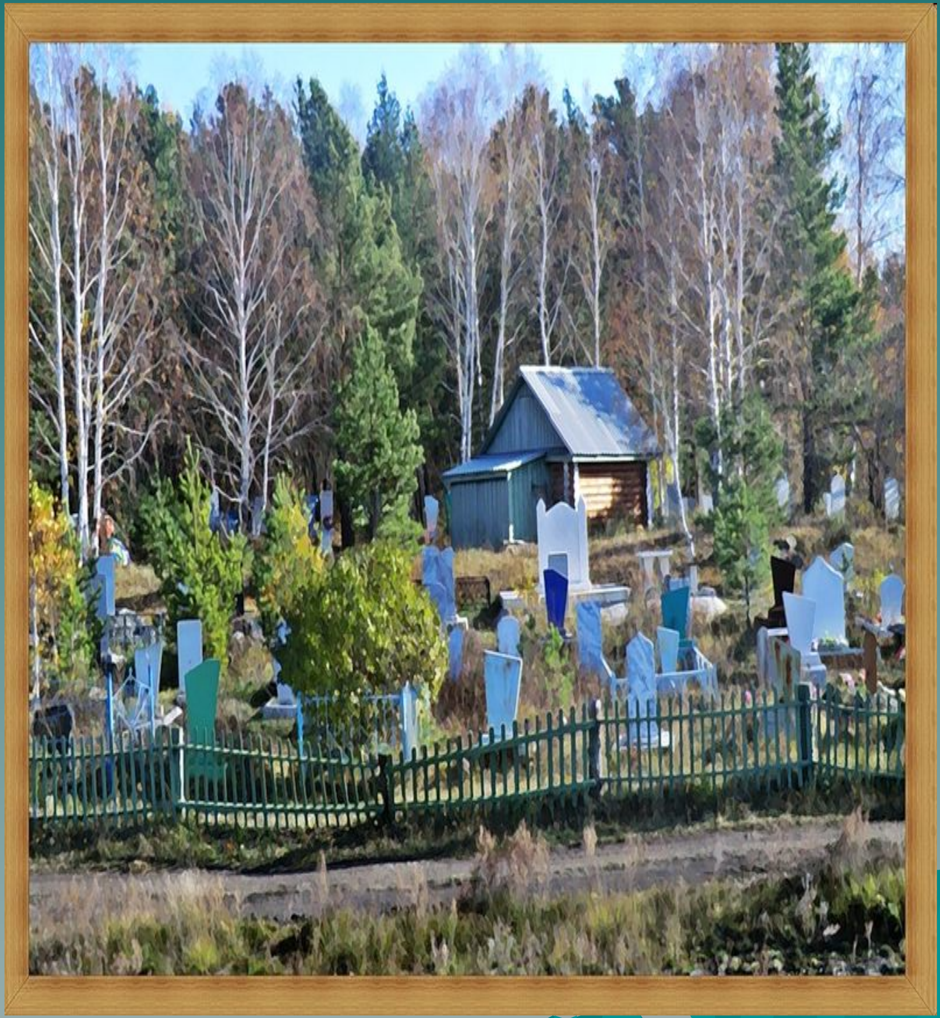

1981йылда
Туҡһанбайҙа
Аҡмулланың
йорт-музейы
асыла.

Аҡмулланың данлыҡлы арбаһы

Мәңге йәшәй халыҡ күңелендә

- -Зәһир Исмәғилев “Аҡмулла “ операһы яҙған.
- -Наил Ғәйетбаев “Аҡмулланың аҡ төндәре” драмаһын яҙған.
- - Ғәзим Шафиҡов “Аҡмулла” исемле повесть яҙған.
- - Я.Хамматов Аҡмуллаға арнап “Һырдарья” исемле роман яҙҙы.
- - Рәшит Шәкүр, Әхәт Вилданов кеүек ғалимдар Аҡмулланың ижадын халыҡҡа еткереүгә күп көс һалды.
- - Розалия Солтангәрәева, Ҡәҙим Аралбаев, Факиһа Туғыҙбаева Аҡмуллаға арнап ҡобайыр, шиғырҙар яҙғандар.
- Һуҡырҙар өсөн Аҡмулланың шиғри йыйынтығы баҫылып сыҡты.

- 1981 йылда Туҡһанбай ауылында Мифтахетдин Аҡмулла музейы асылды.
- 1980 йылда Миәкә   район Советы ҡарары менән М.Аҡмулла исемендәге премия булдырылды.

“Башҡортостан” киностудияһы “Аҡмулла” тигән документаль фильм төшөрҙө.

- Шағирҙың тыуыуына 150 йыллығын билдәләгән көндәрҙә уның Миәстәге ҡәбере өҫтөнә аҡ мәрмәрҙән   һәйкәл ҡуйылды. Өфөләге БДПУ Аҡмулла исемен йөрөтә

Өфөлә Аҡмуллаға һәйкәл

Аҡмулла исемендәге премия лауреаттары

Шәкүров Рәшит Зәкир улы
Вилданов Әхәт Ханнан улы
Солтангәрәева Розалия Әсфәндәр ҡыҙы
Басыров Зөлфәт Рәүф улы
Сәхәүетдинова Роза Хәйҙәр ҡыҙы
Абдуллин Риф Мөҙәрис улы
Шафиҡов Ғәзим Ғәзиз улы
Исмәғилов Зәһир Ғәриф улы
Мәғәзов Азат Шәйехйән улы
Ирсаева Нурия Исхаҡ ҡыҙы
Зарипов Хәкимйән Сарьяр улы
Иҙелбаева Гөлфиә Аҙнағол ҡыҙы
Хамматов Яныбай Хаммат улы
Шәғәлиев Рамаҙан Нурғәли улы- 2008й.

Картиналар

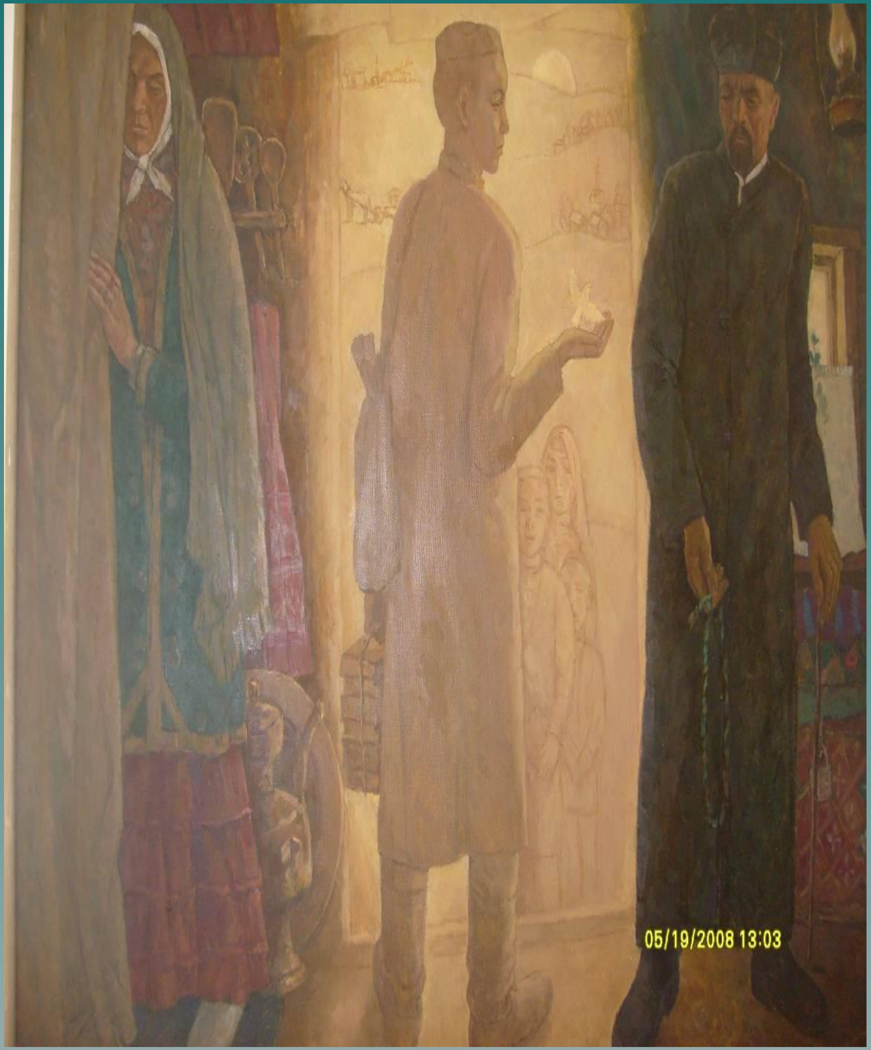

Аҡмулла көндәре,уҡыуҙары үткәрелә.

Үҙе тере саҡта бер генә китабы сыға :1892 йылда -“Дамелла Шиһабетдин хәҙрәттең мәрҫиәһе”

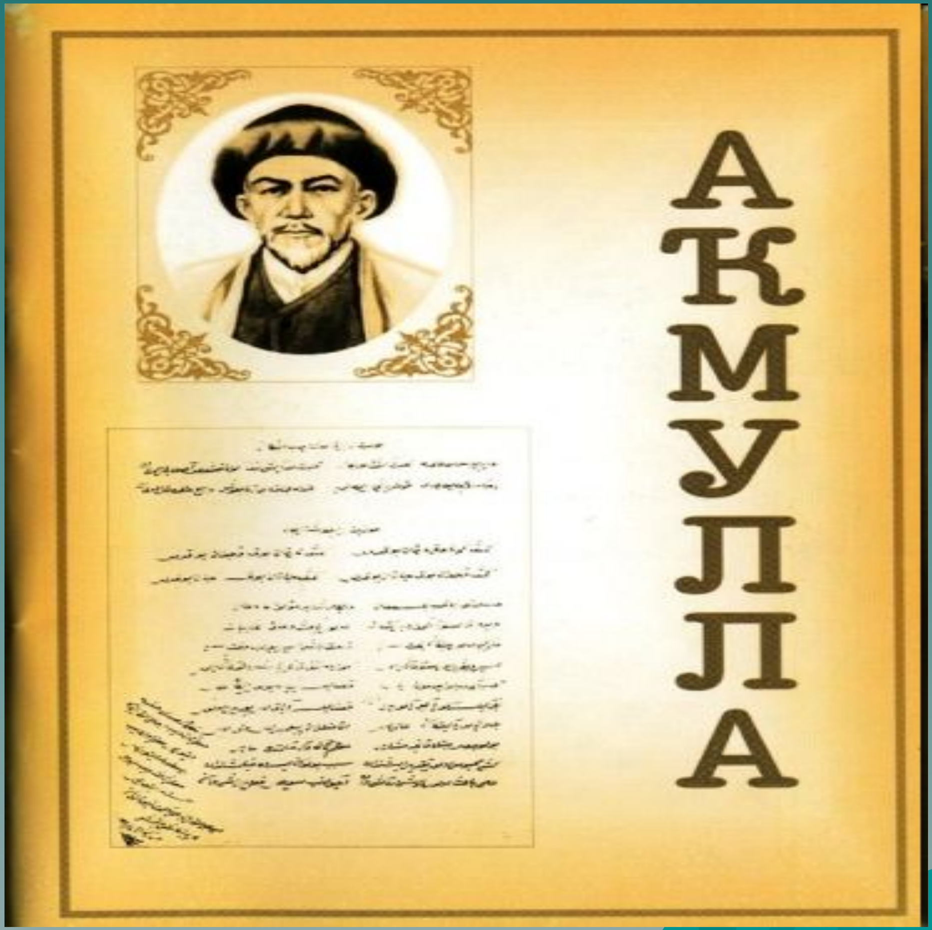

Башҡорттарым,уҡыу кәрәк!

- план Цитаталы план
- 1-се ҡиммәт нәмә - иман
- Ахирәт эштәренә инан тигән.
- 2-се ҡиммәт нәмә - күңел
- Күңеле боҙоҡ кешенән төңөл тигән.
- 3-сө ҡиммәт нәмә - аҡыл
- Аҡылһыҙҙа аҡыл яғы таҡыр тигән.
- 4-се ҡиммәт нәмә - шөкөр
- Ниғмәткә шөкөрһөҙлөк- көфөр тигән.
- 5-се ҡиммәт нәмә - әҙәп
- Әҙәпһеҙҙә иман тороу ғәжәп тигән.
- 6-сы ҡиммәт нәмә - сабыр
- Сабыр кеше моратын табыр тигән.
- 7-се ҡиммәт нәмә - ихлас
- Ихласһыҙҙың эше ҡабул булмаç тигән.

- План
- 1-се ҡиммәт нәмә - иман
- 2-се ҡиммәт нәмә - күңел
- 3-сө ҡиммәт нәмә - аҡыл
- 4-се ҡиммәт нәмә - шөкөр
- 5-се ҡиммәт нәмә - әҙәп
- 6-сы ҡиммәт нәмә - сабыр
- 7-се ҡиммәт нәмә - ихлас

- Мин Аҡмулла тураһында шуны белдем:
- Унын шундай һәйбәт сифаттары булған:
- Шуныһы мөһим:
- Аҡмулланы халыҡ яратҡан,сөнки
- Мине шул яғы ҡыҙыҡһындырҙы:
- Уҡыу тураһында шундай фекер әйткән:
- Аҡмулла –мәғрифәтсе,сөнки